

NEVOIA DE A EXPRIMA Unde ne sunt 2 Noiembrie

SCRITORII?

Din punctul de vedere al cititorului, o carte este ceva mai frumos ca viața. El se consolează de proza vieții de toate zilele cu proza sărbătorească a cărții care-l ispășește cu fagăduiala celui mai puțin amăgitor paradis artificial: acela al unei libertăți nestânjenite de vreun fel de contingență nu numai socială, dar nici măcar lăuntrică, autobiografică: libertatea de a fi altul sau altfel, fără ca totuși această alteritate să-l stîrbească intrucâtva conștiința identității cu sine. El își redobândește, fie chiar și pentru câteva ore, acea virtualitate originară la care făcea aluzie Paul Valéry, prin gura lui Socrates, în Eupaliinos, spunând că „ne naștem mai mulți dar murim unul singur”. Acest „unul singur” e produsul vieții sociale, unica șansă pe care am folosit-o renunțând la altele posibile. Dar aceste existențe embrionare pe care le purtăm în noi, sortite unui minorat inexpresiv și care alimentează până departe în viață regretele și nostalgiile noastre cele mai obscure își găsesc în răstimpul scurt al lecturilor și la contactul sporadic pe care-l întretinem cu artele diverse, un climat favorabil în care se exercită uneori cu o violență surprinzătoare.

S'a observat însă că această virtualitate redobândită poate să aibă pentru existența noastră socială un efect adeseori dăunător. Simplificarea până la unilateralizare e necesară pentru „a răzbi” — cum se spune, — în viață. Și totuși acea virtualitate pe care am semnalat-o nu face decât să îngreuneze, ca o aluviune, canalizarea directă și lesnicioasă înspre viață.

Spiritul practic american a sesizat primejdia imaginazi-

nării de „sentimentalitate inertă”, cum îi spunea William James — pe care o alimentează în sufletele noastre bucuriile artei. La această generozitate pernicioasă, același James a și propus leacul: ieșind dela un concert, de pildă, să ajuți cuiva să se urce în tramvai sau să-l dai locul, să faci înfășurat un gest care să cheltuiască acel prisos suflătesc ce s'ar putea depozita, alfel, dăunător, ca un fond de sentimentalitate inertă. Cu alte cuvinte să exprimi, ori cum, prin unul din gesturile vieții sociale.

A exprima nu este însă numai o terapie necesară pentru igiena bunelor raporturi sociale dar și un fel de a fi general omenesc. Ceea ce face posibilă viața în comun, și nu numai atât dar încă, suportabilă și plăcută chiar, ceea ce cu un cuvânt numim sociabilitate decurge din nevoia de a exprima.

Amintiți-vă de scena creației omului dela Capela Sixtină: degetul arătător al Creatorului atingând aproape arătătorul primului om, adunându-l din neant, chemându-l să ființeze. E unul din cele mai expresive gesturi și mai adânci de semnificație din istoria omenirii. E începutul dialogului între creație și creatorul ei, reprezentarea — adică semnul — și sensul în același timp, a unei posibile sociabilități și îngăduințe reciproce.

Oamenii s'au deprins lesne să fie sociabili, — cu anumite restricții pe care singuri și le impun și între limite arbitrare — uneori cu o indiscreție și o brutalitate expresivă, încât s'ar părea că e totemul contrariului sociabilității. Istoria ne învață totuși că nu trebuie să desnădăjduim.

MIHAI NICULESCU

UN PUBLIC NOU?

de ION FRUNZETTI

Urmările cele mai puțin previzibile din câte poate avea o frământare socială și politică de genul celei pe care o trăim astăzi, sunt schimbările pe care le vor suferi tabelele valorilor umaniste. Este, bineînțeles, posibilă previziunea, într-o măsură oarecare, dar dela vagoi intuiții la certitudini coordonate pe planuri multiple, distanța e însemnată. S'ar putea încerca stabilirea unui sistem, cu predominanța probabilă a uneia sau alteia dintre valorile presupuse favorizate de noua structură a omului social, pornindu-se totemic dela conceptul de „om nou”, cu notele caracteristice cu care ni-l prezintă ideologia revoluției europene ce se impune acum prin luptă. Conceptele nu înfășează însă decât entități tipice, pentru realizarea cărora, în individualitatea care să le confere existență, e nevoie de o serie de derogări. Nimeni, nici chiar apologetii lui de astăzi, nu pot ști cu certitudine, cum va arăta, în specificitatea sa de fapt, omul nou, pentru a răspunde pe baza viziunii pe care intuiția acestui ins viitor i-o preilejuește, despre nevoile sale spirituale și preferințele gustului său.

Că va exista o transformare în lăuntru „republicii literelor”, nu mai încapă îndoielă. Este verificat că „gustul” are condiționări sociale mult mai puternice decât cele firești, general umane, și decât cele individuale.

Răsfoirea întâmplătoare a paginilor trecutului culturii

ne încredințează de adevărul revizuirilor tuturor vazei lorilor spiritului, odată cu marile prefaceri sociale. Nu mai departe decât în Revoluția Franceză, fenomenul surprinzător al „uscării” unor anumite forme de cultură, în favoarea altora, a căror filiație din primele nu se putea așa de ușor stabili, s'a putut observa cu maximă pregnanță. Abolirea „Republicii Literelor” care a preparat și premers revoluția propriu zisă, este un fapt concomitent cu abolirea vechiului regim social, al aristocrației. Ne-mai-existând Academia, saloane, „Societate” (elită a gustului adică), nici „Connoisseurs”, toți pilonii vechilor valori cu alte cuvinte, aspectul vieții literare și culturale în general, era firesc să se modifice. Creată pentru o anumită specie de „honnêtes gens”, literatura de până la 1789 rămâne după această dată în situația unei scrisori cu „adresantul necunoscut”. Noul public al oamenilor „non-honnêtes”, al celor de curând urcați în situații sociale importante, ca și al străzii pur și simplu, cere o altă literatură. A existat atunci, observa criticul Thibaudet, o literatură revoluționară, dar n'a existat încă o revoluție literară. Este ceea ce petrece astăzi. Epocile de mari răsturnări pragmatice sunt și epocile de lente contraste istorice: între nevoia urgentă a unei

(Urmare în pag. 3-a)

Se spune că odinioară, când sălbăticiunile pădurii aveau glas omenesc, s'a iscat o sângeroasă neînțelegere. Cum și pe acea vreme, pe semne că era moda conferințelor de război, s'au strâns parlamentarii patrupezi la un mare stat, ca să găsească pricina hărțuierilor.

Sfârșitul îl știți din cunoscuta fabulă. S'a găsit, adică, un țap ispășitor în persoana modestului iepuraș, care ședea mai la o parte, cugetând la existența lui precară.

Poate că nu prea are legătură această poveste cu cele ce voim să lămurim aici. Cîntind în ultimul timp anumite aluzii la adresa scriitorilor, fără vreo ne-aur apărut din cărțile copilăriei urechiișele iepurelui din fabulă.

„Unde ne sunt visătorii? — ce fac scriitorii?” — se întreabă unii contrați gazetari, peste măsură de îngrijorați.

Și pentru ce ei și-au așezat de circumstanță ochelari fumuri pe coama nasului, nu fac decât să constate absența totală din viața publicistică de azi a scriitorilor, totemic în aceste momente de suprem examen național.

În imaginația d-ilor, ei consideră pe stihitori ca un stol de umbre rătăcitoare, trăind undeva, în planeta Marte și privind din înălțimi siderale cu ochi indierenți la frământarea pământeniilor, departe de orice griji lumescă.

S'a răspuns prin câteva teorii de estetică și anume că opera de artă durabilă este fructul unei elaborări prelungite — că e nevoie de liniște și timp pentru apariția literaturii de război și aitele.

Na permitem a veni astăzi cu câteva precizări, fiind necesar a se înregistra, din moment ce s'a pus chestiunea în discuție.

Mai întâi, scriitorul este și el cetățean, adică supus legilor țării și prin definiție trebuie să se găsească la datorie, alături de toți fiii patriei.

Cunoaștem scriitori cari din prima zi a războiului au plecat pe front, unii voluntari, dând dovadă de același suflet românesc, ca orice ostaș. Spațiul nu ne îngăduie să arătăm faptele de arme petrecute în lărușul luptelor. Amintim cu un tîndr poet de talent, aflîndu-se într'un moment critic, deși reporter de război, n'a părăsit să înhațe o pușcă mitralieră, salvînd situația. Astăzi, pe pieptul acestui brav confrate strălucite pe merit decorația „Virtuții militare”. Actul acesta — se va vedea mai târziu — n'a fost izolat.

Din spitalele de răniți am primit câteva scrisori care ne-au stors lacrimi. Un confrate ne scria zilele trecute, dintr'un spital din

Brașov, că „este tare bucuros că i s'a liberat mîna dreaptă din ghips și poate să ne trimită câteva schițe și versuri de război”. Despre un glonț, culbărit în plămîm, nu mai purta de griji.

De curînd, patru tineri scriitori: Em. Voinescu, George Vaida, Stoian Tudor și Sergiu Ludescu, au plecat în cerul eroilor, să-și joacă tovarășia lui Săulescu și altora, dovînd că visătorii au fost întotdeauna și bravi soldați.

S'a spus că în publicistica de astăzi nu-mai activitatea ziaristilor se vede, pe când a scriitorilor nu.

Pentru ce această demarcațiune, totemic în aceste clipe când toți mînuitorii de condei sunt chemați să înhațe cugetele cu harul lor?

Mulți dintre fruntașii literaturii au fost și buni ziaristi, după cum și unii profesioniști ai gazetei, publicînd opere de substanță, se socotesc pe bună dreptate în rândurile scriitorilor.

S'a mai afirmat că scriitorii sunt absenți din arena propagandei oficiale.

Sunt în măsură a arăta, fără puțință de desmințire, că la Ministerul Propagandei și la Secția respectivă a Marei Curții Cartier General, cu mult timp înainte de începerea ostilităților, lucrează o seamă de scriitori fruntași, cari alături de ziaristi aminează scrisul de astăzi. Este destul de emoționant să vezi zilnic, cot la cot, poezi consacrate alături de tineri începători, înfrinși printr-o caldă tovarășie în munca anonimă de fiecare zi. Patriotismul lor este tot atât de sincer ca și al înaintașilor din trecutul război. Rolul acestei activități se poate constata în reportajele cotidianelor, în gazetele ostășești, în șezătorile spitalelor de răniți, în „ora ostașului la radio” etc.

Pentru opere de largă respirație, desigur că este nevoie de perspectiva timpului. Se știe că bunăoară: romanul „Intunecare” al d-lui Cezar Petrescu — „Fata Moartă” — a d-lui Misir, și celelalte cărți de război au apărut câțiva ani după sfârșitul luptelor.

Prea sunt vii și zguduitoare evenimentele ce trăim, ca ele să nu impresioneze pe scriitori; prea mare a fost primejdia dela răsărit și prea strălucit eroismul ostașilor noștri, ca să nu se găsească printre poezii noștri cântăreți cari să evocă jertfa românească.

Primele semne au și apărut în lirica de astăzi — iar cetățenii noștri grîulii pot să fie siguri că, odată cu normalizarea editurilor, nu vor întârzia să apară nuvela și romanul de război.

I. VALERIAN

Aș vrea în ceasul acesta, să-mi aducă cineva toate calendarele celor 25 de ani din urmă.

Firește, va fi greu de suportat întâlnirea cu fiecare din celelalte chipuri ale mele. O clipă aș rămâne poate uimit, poate înleștat ca'ntr-o durere repetată cu fiecare filă întoarsă. Pentru că n'am nicio vină de a mă fi născut așa, ori de a fi continuat cu atîta pasiune spiritele potrivnice ale tuturor dinaintea mea.

Apoi, cred că m'aș prăbuși înspăimîntat, ca peste un trup drag gata să moară. M'aș strînge calendarele în brațe — așa cum m'aș îmbrățișa pe mine însumi, și o stranie mîhnire m'ar cuprinde. Pentru că e de neînțeles, cum de-mi pot aduce aminte totemic acum că'n fiecare calendar stau ascuns și nemărgălat, ca zidit de viu undeva.

Am astăzi revelația acestui bizar 2 Noiembrie. Nu știu dacă urstioarele au fost darnice și grațioase prea mult. Dar mai târziu am cunoscut decretul divin, prin care mi se hărăzea să ispășesc păcate și blesteme, comunicate misterios prin sânge.

Mă ascultî?

Peste oraș trece dimineața clocoțind!

Ar trebui să-ți mărturisesc că de umilă mi-a fost biografia și că de fanatică totuși, în speranțele ei demone. Trudit, am căutat adăvăruri și mai ales m'am căutat. Dece să te miri că necănit am dorit reprezentări armonice, totemic într-o viață ca a mea — în care armonia părea a fi un imposibil paradox. Dar nu știu da seama, că peste toate (în existențele noastre superioare ca și în mecanica brutală a consumării biologice) se ascunde pizmaș un frumos negru?

Deșertăciunea nu începe de la „a nu afla” — ci de a fi oprit — nu știu de cine) să te afli. Căci ce poate însemna acest diabolic apel la calendare, dacă nu conștiința de a te ști un simplu om — cotidian? Așa ai fost și tu, astfel toți: oameni cotidiani! Unde sunt esențele pure și religia nouă, pe care ni le credeam sortite?

Dă-mi voe să recunosc astăzi splendida mea ratare. Asta demonstrează și mai mult că n'am fost nici om-tip, n'am găsit nici adevărul-tip, nu sunt nici măcar un categoric NU-tip. Ci mai degrabă, în toate și an de an, o superbă agonie lucidă!

Totuși te-am întrebat adesea: — „Mă recunoști? Cine sunt?”

Și mi-ai răspuns cu gândul definitiv: — „Te știu. Ești sufletul dela început!”

(Cui să-i mulțumesc, că te-am întâlnit? Tu, primul om, care-mi lubești spalmele și delicile nesimetrice ale spiritului! Care privești în mine ca într'un straniu paradis și mă duci de mîna printre lumini ca pe un orb! Cui să-i mulțumesc?)

Stăm aici, unul lăna altul, pe același trepte visând — într-o apropiere și uitare atât de supremă, că lumea ne apare absentă. Avem totuși alături câteva castane, foi și crengi din toamna asta, un buchet proaspăt de crizante-me. Zorile sunt așa de febrile și vîntul atât de calm!

Știu pentru ce ai venit. Misterul e cuprins în spiritualitatea lui 2 Noiembrie. Dar răspunde-mi clar: — „dece vrei să te închiți cu mine în destinul acelorași calendare?”

Primejdia și fatalele noastre drame de mai târziu, nu vor veni din partea mea, ci

din partea lui Dumnezeu. N'ar fi mai bine să fugi și să te ascunzi altundeva?

— „E prea târziu!” — murmuri și privești înfiorat în sus.

Ai dreptate. Așteptăm să ne sosească al treilea: Iluzia — și pentru această pămîntescă trinitate, nicio jertfă nu e prea mare.

Așa dar, rămâi! E acest 2 Noiembrie prea cuprinzător și prea desăvârșit. Zi de nașteri și de înălțări spre Azur. De-acum credem în Iluzia, destin mai simfonic prin mine și prin tine.

Privește puțin în sus. Peste oraș, trec alături durhurile noastre exaltate!

LAURENȚIU FULGA

Ion Creangă

— Portret —

În apele întunecate ale trecutului, foarte rar pătrund lumini revelatoare, care să desprindă și să ne redea aioda chipul adevărat al scriitorilor noștri, deși amintirea apropiată trebuie să fie stăruitoare. Uneori se întâmplă ca în această oglindă tulbură să răsară icoane diformate, dispărînd ceea ce a fost, topindu-se urmele sigure ale oamenilor ce supraviețuiesc totemic prin ceea ce nu au avut sau nu au voit să aibă.

Chipul ireal trebuie însă înlocuit, când izvoarele ne stau la îndemînă, cu portretul moral autentic, pe care orice istoric literar conștiincios trebuie să-l urmărească. Să obținem, prin urmare, — din reconstituirea trecutului, — și înțelegerea operii, și climatul în care au trăit scriitorii noștri și au făcut să crească această operă.

Iar printre atâtea deformări uluitoare, portretul lui Creangă a avut mai mult de suferit. S'a vorbit astfel de un Creangă „refractor învățăturii”, care „nu iubea natura”, „aplecă numai spre „mediul scăzut, al prostimei”. Și toate s'ar fi petrecut, ca și când în față nu ne-ar sta mereu vraja povestirii, arta cea mare a prozatorului moldovean, care nu putea să izbucnească din neant din neștiință, din înclinarea către simplitate și vulgaritate. Amintirile și Poveștile nu sunt reproduceri după folklorul nostru; autorul n'a fost doar un fonograf, care să înregistreze ceea ce auzit, ceea ce i s'a spus, ceea ce își aducea aminte.

Sub această mască, adevărată, ni-l înfășează d. N. Timi-raș pe Ioan Creangă, în lucrarea d-sale tipărită de curînd într-o nouă ediție, unde măturii și documente edificatoare arată personalitatea neîntrecutului povestitor.

D. Timi-raș, găsind cărțile de școală și de studiu ale lui Creangă, a putut să constate, urmînd însemnările, precum și cuprinsul acestor cărți, că în vremea sa, autorul „Amintirilor din Copilărie” își alcătuisse o lume de gânduri și de cunoștințe bogate, în care trăia și-și afla mulțumire. Dintr-o asemenea lume, din acest univers sufletesc, s'a smuls, strălucitoare, proza care ne va încânta totdeauna.

Îată-l pe Ioan Creangă studiind limba în gramaticile de pe atunci; îată-l cercetînd „Poesii”-le lui I. Văcărescu; altădată făcîndu-și colecții din reviste periodice; sau învățînd limba franceză și latină cu osărdie și mîrindu-și astfel orizontul sufletesc.

Portretul moral al lui Creangă se întregeste apoi cu alte preocupări, vrednice de mari cărturari. Artistul se apropie de creațiile literaturii autohtone sau străne, intrînd în familia spirituală a scriitorilor de seamă ai lumii.

C. N. NEGOIȚA

VIORICA ANA IONESCU

Tînră țărăncă

Cronica dramatică Din teatru Cronica muzicală

TEATRUL COMIC:
„LUNA ȘTIE, DAR NU SPUNE”
FANTEZIE MUZICALĂ ÎN 2
ACTE, DE H. NICOLAIDI

Excelenta fantezie muzicală prezentată de H. Nicolaidi pe scena Teatrului Comice, ne-a dat ocazia să facem câteva constatări în legătură cu publicul nostru spectator.

Ne gândim, fără să vrem, la revista „Așa te vreau, Tânase”, care se prezintă în fiecare seară în fața unor săli suprapopulate. Cu excepția unui foarte reușit tablou patriotic („Imnurile noastre bat la fel, camarade!”) și a finalului actualului I, realizat în excelente condiții, majoritatea tablourilor din această revistă nu sunt decât niște înșirări de glume ancestrale cu „pointe” mai mult sau mai puțin pornografice.

Și totuși, spectatorii plătesc bani grei pentru ca să asiste la acest spectacol care — ceea ce este mai amuzant — îi distrează. S'a spus într'un timp că spectatorul român suportă spectacolele glabe pentru simplul motiv că nu i se oferă ceva mai bun în schimb.

E drept că am crezut și noi puțin în autenticitatea acestei teorii.

Și pentru aceasta, am privit cu toată simpatia eforturile depuse de H. Nicolaidi, care a încercat să realizeze, cu spectacolul său, un fel de reabilitare a genului revuistic.

N'am mai întâlnit în tablourile Teatrului Comice, sketchurile bazate pe echivocuri pornografice, sketchuri cu cari ne-au obișnuit celelalte teatre de revistă.

Nu ni s'a mai vorbit de soacra; pe scenă n'a mai apărut cetățeanul indignat care să comenteze ultimele evenimente.

Aceasta nu înseamnă că fantezia muzicală a lui Nicolaidi nu este actuală.

Actorii fac, în timpul celor două acte și treizeci de tablouri, diverse calambururi, spun ne-numărate vorbe de duh, în legătură cu situația actuală.

Nu abuzează însă de cuplete în cari s'a explicat, pe care, ceea ce vor să spună.

Le ajunge un singur cuvânt pentru ca să ridiculizeze o întreagă stare de fapte.

Ca părere de rău însă, am constatat că publicul prefără lungile și pornograficele cuplete, risipește de humor și fantezie din spectacolul Teatrului Comice. Putem spune că Nicolaidi a fost prea darnic cu un public care n'a știut să-i aprecieze eforturile.

Pe-alocuri, fantezia muzicală „Luna știe dar nu spune” ne-a lăsat să ne gândim la acele minunate jucării cinematografice ale lui Walt Disney; Silly Simphonies.

Expediția imaginară a unei familii de actori, tocmai în lună, ne-a făcut apoi să ne gândim la aventurile fetiței pornite prin țări de vis, în căutarea Vrăjitorului din Oz.

Au contribuit mult la crearea atmosferei de basm, baletele lui Oleg Danovski, care, acompaniați numai de 7 dansatoare, în frunte cu o foarte talentată baletistă, Esmeralda Angelescu, a izbutit să realizeze excelente exhibiții coreografice, așa cum alții nu izbutesc să creeze nimic bun, ca toate că au la dispoziție un numeros corp de balet.

Dintre actori, trebuie să-remarcăm mai întâiu pe H. Nicolaidi, care-a izbutit un adevărat „tur de forță”, stând aproape tot timpul celor două acte pe scenă și făcând o adevărată risipă de gaguri bune, și de talent. Remarcăm mai ales tinuta distinctă a acestui talentat actor de revistă.

Nu l-am văzut, în nicio clipă, pe Nicolaidi agităndu-se ca alte vedete pe scenă și nici cerșind, parcă, aplauze.

Acest actor posedă un humor sec, de cea mai bună calitate, pe care doar spectatorii știuți vor ști să-l aprecieze.

Ca vedetă a trupeii a fost anunțată doamna Marilena Bodescu, care, trebuie s'o mărturisim dela început, n'a făcut altceva, decât să ne deziluzioneze.

Deși textul cerea ca Luna să fie interpretată în chip de vrăjitoare (gen „Silly Simphonies”) doamna Bodescu a căutat să-lase spectatorilor impresia unei tinerețe de mult trecut, lucru care n'a putut decât să-i dăuneze.

Un rol bun a fost ratat, numai din ambiția unei vedete. Doamna Virginia Romanov-

ski a fost o talentată parteneră de bază pentru Nicolaidi.

Domnișoara Francesca Cristian n'a putut să ne arate altceva decât că este oarecum frumoasă.

Domnul Geo Maican a arătat că se poate ușor acomoda genului revuistic.

Despre domnul Gică Petrescu, știm că este discur. Nicolaidi ne-a dovedit că poate fi și actor.

Domnul Călin Boțea a fost excelent, reeditând un vechiu succes al său, în interpretarea unui monstru, gen Frankenstein.

Domnul Calmuski a fost amuzant în rolul bucătarului.

Jazuza a fost condus de baritonul unui specialist: Dinu Șerbanescu.

În concordanță, Teatrul Comice a izbutit să reprezinte un spectacol revuistic occidental, pe care

nu ne-am mira, totuși, ca publicul, credincios unei neferice tradiții, să-l evite.

TRAIAN LALESCU

Notă: Cronica noiei prezentări a lui Hamlet, pe scena Teatrului Național, va apărea după ce vom avea ocazia să asistem și la prezentarea celorlalți doi interpreți anunțați: Calboreanu și Valentinianu.

În numărul viitor vor apărea cronicile la spectacolele Teatrului din Sărindar și ale Teatrului Tudor Muștescu.

Doar din pricina lipsei de spațiu nu le putem publica în acest număr.

Dela poezia dramatică la spectacol

Dela primele manifestări actoricești au existat controverse asupra întrebării: „Ce e teatrul?”, și chiar azi, cu toate că multe nume de critici, actori și literați celebri au dezbătut această problemă, se pare că tot la primii pași ne aflăm.

Pentru „masa” publicului spectator, „teatrul” este scena, este scândura mai ridicată, pe care se suie unul înzestrat dela Dumnezeu și'n schimb banilor dați la intrare, vinde răs și plâns, cum ar cumpăra stambă, sau sticle de lampă dela dugheană, într'o zi de târg.

Marele public este atras numai de extremități. Pentru el piesa trebuie să se termine sau cu nuntă („Happy End”), formula cea nouă, întrebuințată de americani,—sau cu o moarte tragică și eroică, în care personajul, până în ultimele momente să se sbată, ca un pește pe uscat și, printre sughițuri, să declame patetic o tiradă dulceagă în chip de testament literar. (Nu știu dacă ați observat că în teatru niciodată nu moare cineva, până nu termină tot ce are de spus?)

În rezumat, „masa” vrea să rădă fără stavilă, de un picior bine ținut în spate, sau de orice alt gen de astfel de „artă” (am văzut un actor care, dorind să fie original în scenă, într'un moment de furie a mușcat o perdea). „Artă” Sau vrea să plângă cu sughițuri, stăgându-și discret nasul și ochii, să nu observe vecinul, ocupat și el cu asemenea indeletniciri, când eroina își suflă plămâni și ultimele cuvinte, într'o batistă mănjită cu carmin.

Publicul nu e capabil să pătrundă un moment intermediar. Je multe ori superior acestor două extremități; nu vrea să deșune o sforțare de gândire, ci așteaptă totul de-a-gata, dela directorul de scenă. O stare sufletească, un sbucium, o intrigă lăsată în suspensie, ca însăși vicia, nu-l atrag.

Nu e de mirare că Pirandello nu „prinde” la noi, cu un astfel de public, tot astfel „Sam”, cea mai vertăbilă poezie dramatică a marelui Gemi Zamfirescu, stă și acum în cartoteca teatrului Național, d-nii directori, prea ocupați, neputând pierde o oră, deși cu citirea ei. Dealtfel există o formulă foarte interesantă, adoptată de direcția teatrului, când o piesă, deși bună, nu prezintă o garanție materială, adică s'ar putea să fie prea savantă, să se dea creștinii cu capul de perechi și să nu mai vină la teatru, când o văd, e refuzată, dar nu direct, să-și facă nimica reautorului, ci pe ocolite, lăsându-l pe bietul autor să aștepte ani întregi, sub pretext că: „Iartă-mă dragă, dar n'am avut timp încă s'o citească. Te anunț eu”. E mai „cavalereste” așa și toată lumea e mulțumită.

Această ar fi „teatrul” pentru cei mulți. Pentru puțini inițiați, iubitori și dornici să ajute, cât de cât, la rezolvarea acestei mari probleme, teatrul s'ar putea prezenta, zic s'ar „putea prezenta”, ca un complex între scândură, actor, decor, text și direcție de scenă, mai ales direcție de scenă.

Acestea sunt punctele pe cari le urmăresc cei cari cunosc cât de puțin culisele.

Această ar fi „teatrul” pentru inițiați.

În rezumat, teatrul este un text bun, debitat cu dicțiune frumoasă, de un actor cu sensibilitate bine dirijată de un director de scenă, într'un decor adecuat și realizat artistic.

Deosemeni, în vorbire obișnuită, poezia dramatică, prezentată

ca operă literară, fără auxiliarele scenice, se numește tot teatru. Amândouă aceste aspecte sunt teatru? Cred că nu. Adevăratul teatru este cel de pe scenă; celălalt este literatură și numai literatură.

În scenă vedem piesa realizată; citind-o, o vedem imaginată; dar acesta nu este teatru, fiindcă și un roman poate prinde viață în închipuirea noastră.

Un ecouvent exemplu, poate cel mai bun chiar, l-am avut anul trecut, i-a deschiderea teatrului „I. L. Caragiale”, când spectacolul de inaugurare a fost alcătuit din câteva schițe dramatizate ale genialului humorist.

Aceste mici piese n'au fost altceva decât „Momente” păstrate în forma lor literară, cari au prins viață, s'au mișcat și au vorbit. Vasăzică, până acum câțva ani, aceste „Momente”, nefiind încă teatru, erau socotite literatură și cu toate acestea aveau aceeași înfățișare pe care au avut-o și'n chip de spectacol teatral, totuși n'au fost „teatru” până n'au prins viață și nu s'au înfrățit cu scândura scenii. Într'un cuvânt, până n'au izbutit să-și înfrângă imaginația și să te facă să le vezi așa cum sunt, nu cum ar putea fi, după mîntea și posibilitățile intelectuale ale fiecărui individ.

Cu toate că poezia dramatică există și este bună pentru reprezentare, nu e „teatru” până în ziua când nu devine vie, nu e fragmentată în tipuri, care-i interpretează situațiile și replicile.

Există o literatură dramatică bună pentru citit și pentru reprezentare. Citiți, își păstrează calitatea de literatură, bună sau rea, conformându-se, într'u totul literaturii, și numai reprezentată devine „teatru”.

PĂTRAȘCU ION SĂRBU

in teatru

Teatrul din Sărindar

Ion Iancovescu

Radu Beligan

Teatrul Alhambra

Jules Cazaban

O PERSONALITATE COMPLEXĂ A MUZICII ITALIENE: ALFREDO CASELLA

Înaintaș și îndrumător de seamă al școlii italiene contemporane de compoziție. Alfredo Casella este nu numai unul din cei mai reprezentativi exponenți ai ei, dar și un creator capabil să caracterizeze remarcabil epoca muzicală actuală.

Muzician de vastă cultură și vast orizont de gândire artistică, Alfredo Casella ilustrează în opera sa, după criticul muzical italian F. L. Lungi, trei faze principale de evoluție:

„Prima, simplă, conformă tradițiilor artistice ale timpului și prin aceasta, de un caracter mai puțin decis; a doua, care ocupă mult mai mulți ani din activitatea de până acum a compozitorului, e combativă, polemică, de porniri caustice, epocă în care

se resimte de oarecare influență franceză; ultima, însăși, marchează o vădită întoarcere la

VIORICA VRONI

noua protagonistă feminină din strălucita comedie „Papa se lustruește”.

Un eveniment artistic Sărbătorirea d-lui G. Ciprian

Implinind 30 de ani de teatru în șubia întâiei noastre scene, d. G. Ciprian, distinsul actor-auteur, își va sărbători această activitate într'un turneu jubilar în țară, cu comedia „Omul cu mărtoaga”.

Spre a da o deosebită strălucire spectacolelor, maestrul N. Sorocanu, societar de onoare și profesor la Conservator, va interpreta pentru întâia oară rolul arharului îndrăgostit de oameni și de gloabe.

D. Ciprian va sculpta silueta micalitului „Varlam”, prietenul nedespărțit al arharului; iar excelentul societar Victor Antonescu va compune masca hilară și a inspectorului general administrativ.

Acest terțet va reuși să descreească toate frunțile și va stârni, la scenă deschisă, ropote de aplauze.

Rolul principal feminin îl joacă d-nei Anca Balaban să-și evidențieze temperamentul său vibrant, precum și însușirile d-sale firești de grație și fermitate.

Rolul bestiei (Nichita) are în d. D. Sireleanu un interpret masiv și autentic; N. N. Matei va încarna pe „ideologul” ce vrea să cumpere pielea calului; Sabina Musatescu va compune rolul pitoresc al unei simpatice băbuțe; d. Mazilu va fi stăpânul calului; iar silueta rustică a servitorilor: Fira va găsi în d-na Florica Teodoru o hazlie interpretă.

Ansamboul omogen, strâns de maestrul Ciprian, va fi completat de d-nii: Stoicescu, Mihăilescu, I. Pella, Comănescu, etc.

Asupra valorii piesei e de prisos să insistăm.

„Omul cu Mărtoaga” ocupă un loc de frunte în dramaturgia românească și s'a înscris de mult printre lucrările clasice ale genului.

În strălucitate a biruit ca și în țară reprezentându-se cu mare

Facultatea de sintetizare a marilor principii creatoare, stăpânită cu largă vizuină de Casella, nu este dealtfel demonstrată numai de opera lui de compozitor, dar și de aceea de om de știință pe tărâmul muzical.

Astfel, „Evoluția muzicii”, carte scrisă de Alfredo Casella, izbuteste, cu rară ingeniozitate și temeritate, să dovedească imutabilitatea fundamentelor muzicale creatoare, pe care le confruntă, pornind dela perioada clasică și chiar precăscă a muzicii și ajungând până la ultimele pagini ale compoziției de astăzi. Privită prin această prismă, evoluția lui Casella este poate și în funcție de un anumit poliglotism muzical, consecință poate și a artel deosebit de larg utilită și de bogată în clemente a compozitorului.

Alfredo Casella va fi în cuvânt oaspetele României și își va executa sau dirija din compozițiile sale.

Alături de Strawinski și de George Enescu, Casella reprezintă acele firi muzicale privilegiate, care nu pot niciodată ajunge la confinare, la stagnare, la limitare, dar pot găsi necetat acea reînnoire de sine care îndepărtează pe compozitor dela anchilozarea în formule, astăzi când formula fixă nu mai prezintă extensibilitatea inepuizabilului și minunatului stil clasic, ci prea izbitor singularizării, și îi deschide orizontul avânturilor libere în gândire și creație.

ROMEO ALEXANDRESCU

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

La sfârșitul spectacolului, sărbătoritul va vorbi publicului din întreaga țară și cum vorba sa caustică este apreciată în toate cercurile, este de așteptat ca d. Ciprian să stărnească honore de răs și ca vorbitor.

Note germane Note italiene Cântec de țărancă

CAȚI ȘTIU CEVA DESPRE

cofetarul J. C. Durisch din Sils-Maria? Cam atâtia câți au cunoștință cu masa de seară a celui care, se retrăsese „6000 de picioare dincolo de om și timp”, spre a medita asupra lui Zarathustra consta din lapte dulce și... mămăligă.

Nietzsche trăia în condițiuni extrem de precare. Desori nu-și putea permite nici chiar o cafea la dejun, iar la prânz invariabilul menu de beefsteak crud, cartofi și fasole își bătea, parcă, joc de vestitorul și Botezătorul supraomului.

Dar ceace este bine să știm despre cofetar, fiindcă e semnificativ, se reduce la cam următoarele:

În Sils-Maria, Nietzsche a locuit, mai multe veri de arândul, într-o prea modestă cameră de la etajul întâiu. (alte etaje nu erau), al casei unui oarecare J. C. Durisch, cofetar de meserie. Făcuse contract cu strașnice clauze, straniu profesor căruia copilul locului îi ziceau, între ei, il Narr: „La orele 12 fix prânz!!! Și Doamne-fereste de vreun deranj!!!”.

Durisch se executa întocmai de îndatorire, până într-o zi — (tot femeia!) — o sportivă, iubitoare de autografe, îl corupse și apărui în fața filosofului.

Nici Jupiter nu putea fi mai vehement ca omul acesta cu fruntea de titan și mustați de morsk. Se înțelege că „domnul profesor” s'a și mutat în urma incidentului. Dar Durisch nu i-a purtat obișnuita dulce pică.

Nietzsche, perpetuu pelerin pe urmele cugetului și ale visului, pleca de acasă, înspre Silvaplana, înarmat cu o umbrelă colorată pe care o purta pe umăr, și înarmat cu un fel de traisă de piele plină de hârtii și, pedea-supra, cu ceva merinde.

Oricunde îl ispita inspirația, se oprea și-și nota, fugitiv, și aproape ilizibil, extraordinarele aforisme. Seara le transcria în curat, ordonând lui Durisch să distrugă fițițelele mototolite pe cari le arunca sub masă.

Deși nu avea habar cine este acest Nietzsche, cofetarul a făcut tocmai contrariul. În loc să-și ațâțe focul cu papillioanele pregătite taman pentru o astfel de funcție, el, Durisch, mănâta de un instinct care-l depășea, le-a strâns, în taină, le-a netezit și le-a adunat cu grija și dragostea filatelistului atent să nu deterioreze nici măcar zimțul cel mai puțin bător la ochi al mărcilor sale.

Lăzî întregi de bruioane a fost rezultatul pastunii nevinovate — și tezaur neprețuit pentru „Arhivele Nietzsche” (Nietzsche-Archiv) din Weimar când bunul om și-a dat seama cine și ce fel de profesor fusese singurularul său chirișar.

Dece am ținut să scriem aceste nimicuri? Ca să se pomenească de „întâlnirea” Nietzsche-Durisch? Cu câți mai cu stea în frunte nu se întâlnește genialul dionisiac!

Casa lui Durisch din Sils Maria

Sălășluiește însă un înțeles necotidian în gestul cofetarului silsmariez.

Desigur că, ridicând cea dintâiu fițuică boțită, și-a aruncat ochii într'însa, — ca omul curios, — să vază ce tot măzgăleşte singuraterul Herr Professor. Și, desigur, o răcoare ca de mare prăpastie alpină i-a adiat din rândurile descifrate. Ceva tainic i-a împins să cetească și alte asemenea fulgerări, și ceva și mai tainic i-a oprit să le incredințeze focului.

În pieptul așezatului cofetar incolțise, fără să o fi știut el, cultul prestațiilor mari și cultul omului mare. Întâmpinarea ulterioară cu „Nietzsche-Archiv”, a fost o potrivire de împrejurări. Principiul, — ceace s'a produs ca tulburare și lămurirea lăuntrică în pieptul lui Durisch, și s'a tradus în gest păstrător, ocolind barbara d'istrugeri, — a fost cultul lucrului și insului extraordinar, cult menit să dea și alte înțelesuri divinului basm cu uriași și pitici al vieții.

Câți dintre cofetarii noștri s'au

invrednicit de atâta înjosire? Câți dintre ceilalți breslași ai unelei și ai condeiului?

Am cunoscut o amfibie care, fiind librar și băcan, sau, mai adecuat, nefiind nici una nici alta, împacheta măslinile cu pașii din Creangă și Eminescu; și cunosc oameni cari, dacă ar primi, azi, vreo scrisoare dela unul din cei mai de seamă scriitori ai noștri, ar ceti-o și o ar arunca la coșul cu ghemotoace de ziare și puzderie de țigări pe jumătate ronțite.

EXISTA POETI CARI

scriu versuri foarte bune și piese de teatru foarte bune, fiind citiți și lăudați, căutați și aplaudați. Totul ce încep le reușește și totul ce doresc îl se împlinesc.

Stăpânind, din pragul tinereții, virtuozitățile tehnice până la cari predecesorii trebuiau să se înalțe cu mare trudă, acești efebii însoșiți par a nu cunoaște alt ceva decât numai bucurie și numai dragoste. Răsăfând și răsăfați, trec din succes în succes și mulți oclatină din cap și-și spun: „Încă puțin și lată-î întrecând pe Schiller și Goethe.”

Se schimbă însă zodiile, bruse, și, pe neabătute, viața și fapta acestor greeri anacronistici lau ală infățșare: Infățșarea cea adevărată, — căci, până atunci, totul ce fuseseră ei și totul ce întâmpinaseră, nu a fost decât risipire pe cai streine și cheltuire de avut strein.

Tânăr cântăreț al micilor doruri ale secolului său a fost și Theodor Körner.

La 20 de ani sărbătorit, în Viena, ca autor al unor comedii în genul lui Kotzebue (Der Nachtwächter, Der Vetter aus Bremen, Die Gouvernante).

La 20 de ani autor apreciat al unor tragedii cari îi fac până și pe bătrânul Goethe să spună: hm! hm! (Toni, Zriny, Rosamunde).

THEODOR KÖRNER

ghezul anonim la citădinul salomard, tot natul nemțesc.

Dar aceste strofe și cântece sunt ale lui Theodor Körner, sunt sufletul lui și sângele lui, sunt ei și nu manieră și reminiscență, — căci sunt rodul miraculos al unei experiențe personale fără precedent și pontetivul minunat care a făcut legătura definitivă între el, poetul frivol de până pe bătrânul Goethe și spună: hm! hm! (Toni, Zriny, Rosamunde).

Așa s'a înlămpat și așa se explică de ce în literatura germană chipul lui a rămas ca și legendar. Niciodată armele nu s'au împăcat mai bine cu muzeele în vreo inimă de poet ca în inima tânărului căzut lângă Gadebusch, — și niciodată muzeele nu s'au simțit mai fericite în vreo za ca în armura lui Theodor Körner.

TRAIAN CHELARIU

UN PUBLIC NOU?

(Urmare din pag. 1-a)

alte literaturi, deci a unei revizuirii de valori și a realizării lor pe planuri noi, pe de-o parte, și realitatea propriu zisă a consumului literar din epocile revoluționare, contrastul este de neîmpăcat.

Preocupată să-și dea noi forme de existență economică, materială, de fapt, societatea nu-și poate intru-chipa aveau răvna unei reforme literare, după nevoile noi.

Revoluția literară întârzie, iar literatura revoluției este mai totdeauna, sub raport stilistic, de sintaxă estetică, de un conformism, de un conservatorism, de un tradiționalism vizând de-a dreptul platitudinea și banalul. Nici-o mentalitate nu e mai primară, pe plan artistic, decât mentalitatea literară a epocilor revoluționare pragmatice.

Pe scenă, în sălile de expoziții, în librării, se învart automat gramofonanele celorlora sisteme de valori, continuu reclamate de public, ca aliment al nevoiei de frumos, de bine și de adevăr, continuu rămase alături cu noua frumusețe, cu noul adevăr, cu noul bine al societății pentru care încă reprezentă „artă”, „literatură”, „filosofie”, etc.

Un nou public bate la ușa culturii. Ciocănitul lui dibuit întâi, impetuos pe măsură ce revoluția înaintea, nu poate primi răspunsul pe care-l așteaptă, pe care nici el nu știe încă în ce fel îl așteaptă. Din pricină că ușile la care bate sunt

vechi, scorjite de ani și plesnite din încheieturi. Dar slujesc încă.

Nu s'au difuzat totuși după Revoluție, „Les Liaisons Dangereuses” a lui Laclos, „Le Mariage de Figaro” a lui Beaumarchais, „Paul și Virginia” a lui Bernardin de Saint Pierre? Și nu sunt aceștia trei scriitori ai generației precedente revoluției, fără aderență la valorile solicitate de ea, cu toată formală lor încadrare de mai târziu?

Cărțile s'au citit totuși, de un public numeros, public nou, de oameni „non-honnêtes”, de parveniti sociali și de stradă.

La noi ce citesc astăzi, predilect, romanele englezești: expresie a unei epoci depășite, oricum protivnice celei preconizate de revoluție.

Succesul lor este o probă că mecanismul rutinei se învarte, peste salturile istoriei pragmatice după lungimea resortului său cu chei și fără conștiința critică a discrepanțelor.

Avem un public nou, în formație. O literatură revoluționară, dar mult va trece până să avem o literatură pe măsura revoluției.

ION FRUNZETTI

PROBLEMA EDILITARĂ

este la fel de acută la sate ca și la orașe. Soluțiile pe care încearcă să i le dea diverșii oameni de specialitate, arhitecți, edili, constructori sau esteți pur și simplu, câtă toate înspre punctul central al acestei probleme: ridicarea la rangul de chestiune socială a sistemului de interogative deschise în cadrul ei. Iată, în Italia constructivă a Duceului Mussolini, mai serios decât oriunde, pusă în termenii ei justii, problema edilitară rurală. Arhitectul Dagoberto Ortensi, bine cunoscut publicului nostru mai cu seamă ca organizator, a adunat într'un volum intitulat „Edilizia rurale”, (605 pagini cu 1010 ilustrații, Editura Mediterranean, Roma, 1941), proiecte și exemple practice de sistematizări urbanistice aplicabile la sate.

O „urbanistică rurală” pare un pleonasm. Este totuși singurul termen adecuat. „În concepția italiană, scrie în legătură cu cartea sus amintită, într'un mensural de informație critică, Agnoldomenico Pica, faptul estetic este și el un fapt social, prin nimic străin categoriei de necesitate la care participă elementele exclusiv utilitate.

Înutil să spunem că prin „fapt estetic” nu înțelegem — Doamne fereste — acel decorativism spre care par să încline unii dintre proiectiștii care sunt cuprinși în antologia lui Ortensi.

Înt'adevăr, aceștia din urmă sunt rari, și este demn de notat cât de elevat este nivelul tehnic și estetic, adică, într'un cuvânt, arhitectonic al exemplurilor propuse. Opera, după o prefață a lui Arnaldo Mussolini, cuprinde paginile interesante, din care se pot desprinde legăturile actuale ale statului fascist, cu privire la bonificări și adaptabilitate a căseleriale rurale, ca și cele privitoare la demolițiuni.

„Principalele norme igienico-constructive pentru noule clădiri rurale”, ale comisiei superioare a Sindicatului ingineresc, sunt și ele cuprinse. Ne putem face o

idee despre felul cum sunt privite aceste „minime” probleme de gospodărie rurală, într'un regim bazat pe restabilirea valorilor reale ale existenței unei națiuni. Problema locuințelor coloniale este și ea edificator ilustrată în cartea lui Dagoberto Ortensi.

ESTE DE REMARCAT

câtă atenție dau teatrele românești repertoriului italian, de o bucată de vreme. Numai în ultimul an, următoarele piese italienești au fost traduse și reprezentate pe scenele noastre oficiale sau particulare. Astfel, teatrul din Sărindar ne-a oferit „Calul nădrăvan” (Ippogrifo) a lui Gherardo Gherardi. Studio-National a obținut un spectacol rarism cu „Luna vinovată” (Guarda alla Luna) de Massimo Bontempelli. Impreună cu „Al patrulera perete” (La quarta parete) a lui Luigi Bonelli, „Fiecare cum vede” (Così è se vi pare) și „Imbrăcați pe cei goți” (Vestire gli nudi), ale lui Pirandello, au demonstrat nivelul posibil, ca lafon marim, al Teatrului Ligii Culturale, „Slugă la doi stăpâni” (Servo di due padroni) a lui Goldoni, s'a jucat la Teatrul Luptă și Lumină.

S'au mai reprezentat „Questi ragazzi”, de Glorardi; Canicola de Rosso di San Secondo; La donna di nessuno a lui Ludovico, Mirra lui Alfieri și Moartea civilă a lui Giacometti, toate cu succesele publicului respectiv vizat.

De curând, Teatrul National a inaugurat stagiunea cu „Astă seară se joacă fără piesă”, de Pirandello, după succesul celor „Șase personaje în căutare de autor” de anul trecut, care ne-au relevat regia lui Ion Sava. Spectacolul actual oferă garanții de reușită, prin numele d-lui profesor Al. Marcu, traducătorul piesei, și al regisorului ei, Francesco de Cruciani. Dar despre ea, în numărul viitor, așa cum se cuvine.

SORACTES

DIMITRIE ALBOTA

Inceput

Hai, Sonia, vino, v'sul mustește doar lumină în noaptea care crește albastră lângă noi, — copiii de-afătăți vor înflori aceiași nevinovați în pacea tăcerilor d'în noi.

Vom fi alăi de singuri — și'n clarul amintirii ne-om regăsi aceiași copii de-odinioară, — și casa și ograda și iernile de-ajunge vor lumina în ora colindului de sară.

Te uită, Sonia, noaptea e-atât de 'naltă 'n noi' și tremură în suflet pe corzile viorii Crăciunul crește-ălturi, — din nou, din nou Crăciunul și în pr'dvornul casei ne vin colindătorii.

Aprinde, iar podoabe în Pomul de Crăciun și anii de-afătăți pe uliți iar să sune, — vom lumina alături, găști lângă poveste, și cu ani vom trece cuprinși ca 'ntr'o minune.

Om duce triști pe brațe din nou copilăria și-om tremura în suflet o clipă doar, Crăciunul, ierni vor crește iarăși albastră lângă tample și vor cădea invinse în noaptea cu Crăciunul.

Iar pentru bucuria de-a regăsi o clipă pe dealul amintirii, ier, casa cu povești, t'închină pentru fata cu bucle mari și blonde și pentru nădrăvanul cu-ocel de meri domnești.

EUGEN ENĂCHESCU

Dor de ducă

Aș vrea, tată, să mă duc în cer
Domnului voie să-i cer;
Să culeg stelele cu mâna,
Să mă joc cu luna, stăpâna,
Cu Sf. Ihe să mă plimb printre nori
Și printre luceferi căzătorii.
Să schimb cu El lumina ochilor mei,
Să-mi dea gânduri de funigiei.
Cu ingerii laolaltă să sbor,
Să simt că n'am să mai mor.
Mintea să-mi fie plină de har
Și pot cerceta împărăția de cleștar —
Să pătrund taina scrisului,
Să cutreer țara visului.
Să pasc boii Domnului.
Pe-aripile somnului,
Să 'nfrunt stăncile u-cuşului
Și ciulinii scoborișului.
Aș vrea, tată, să mă duc în cer...

I. GOGA

Inspirația

Ce-alean năvalnic mă cuprinde
Un rug de foc în plept s'aprinde
Ca seva 'n miadă se înalță
Și gându'n jaruri mi-l incalță.

Un dor de ruperi de cătușe
Pe înălțări către urcușe:
Pe părții vii curcubeene
De versuri înflorite'n steme.

Suvoiu dă'n lături stânci de gânduri
Și azuriu se scurge'n rânduri
Ca razele din ochiul lunii —
Tăiate'n svon de-arcușul runei.

Apoi în paroxism durerea
De-a fi simțit prin sânge cerul,
Cerește gloatelor tăcerea,
S'asculte'n visuri tulnceerul.

M. I. COSMA

Intru din nou cu sufletul în soare

Simțind în pântec plodului povara.

Ca Bărăganul când crește secerara

Zvonind pretutindeni de rod, izvoare.

Cu-acesta care va să vie, sunt cinci —

Bucuria mea, — cruci, aprigi de voință.

La toți scutecele le-am spălat; de mici

Le-am pus sapa'n mână și le-am luat opinci.

S'ar putea acum să fie fată.

Bine-ar fi, Doamne, — ar avea fierțura

Cine s'o facă — să astâmpere gura

Celor care la câmp nu stau niciodată.

Ci s'ar putea, olog sau fără dește,

Că prea mă bucur, așa, dinainte.

— Aș băga seceră'n el și fierbinte,

Aș apăla-o și'n mine — Doamne ferește.

NICHITA TOMESCU

Poem

Când nu mai cauți vieții înțelesul

În slovele îngâlbentite file,

Ce gând neturburat de nopți și zile

Ti-arată adevărul sau eresul?

Și când uitate cărți — comori pierdute —

Nu poate nici un vis să le adune,

Ce glas adânc, al inimii, îți spune

Cum să străbăți cărări necunoscute?

Simți, parcă, scrumul vremii cum se cerne

În sufletul cu doruri nescocate,

Când peste slova filelor uitate

Grea pulbere de moarte se așterne.

DIMITRIE ALBOTA

CANTECE NOUI

A nu fi banal

Ne vor ierta cetitorii, dacă și astăzi vom merge puțin pe urmele gândului pe care îl desbăteam săptămâna trecută în acest loc. Nu vrem să facem vreo erată, precum nu dorim să facem o completare; știm că scrisul săptămânal este supus tuturor greșelilor și scăpărilor și deaceia nu mai primim înapoi. Ceace am pus pe hârtie, rămâne hun-spus și dacă severitatea prietenilor poezi ne-ar lua la răspundere, ne-am „apăra” numai cu acel clasic „errare humanum est”.

Dar scriam în numărul trecut despre „lucrul care s'a mai spus”, ajungând la concluzia că tânărul poet trebuie întotdeauna să se ferească de acest rău, care îl pândește perfid, tocmal acolo unde nu se așteaptă. Originalitatea — și aici comitem noi o banalitate curentă — este ținta spre care tinde orice creator, pentru că bătorirea potecilor umblate de alții este tot ce poate fi mai trist pentru un om — și mai ales pentru un tânăr. Din nefericire, foarte puțini sunt aceia care își pun cu toată seriozitatea necesară întrebarea dacă lucrul pe care-l au de spus, merită să fie scos la aer de lume, ca un plus de noutate și de surpriză. Alții au descoperit America, însă fiecare are datoria să vadă peisagiul cu ochii care să fie ai săi și numai al săi. Un lucru spus de cineva și repetat de altul se numește în poezie clișeu, și e cu atât mai dezlănț, cu cât la reintrebuințare el pierde din culoare și din intensitate.

Poșta de mai zilele trecute ne-a adus o confirmare pe care nu am fi vrut-o, a lucrului pe care îl scriem mai sus. Un tânăr versificator, așterne pe hârtie strofe de care uită că au mai fost spuse de mii și mii de ori, mai frumos și mai nou. Atingând coarde prăfuite, poetul a putut să dea la lumina scrisului doar versuri ca acestea:

„E toamnă, toamnă obosită,
„Afară plouă, pică, pică...
„Și frunzele se vestejesc,
„In vale-apoi se odihnesc
„Iar vântul fuge șuierând
„Să-i prinză puil muribund

„Năuc de toate se isbește
„Și fuge... fuge nebunește”.

Dece oare să cităm mai mult? Asigurăm însă pe cel ce se interesează într'un fel sau altul, de manifestările poetice, că mai avem zece de „încercări” identice. Știm că în sufletul firav al fiecărui începător se petrec „tragedii”, care dau naștere la poeme, dar tot așa de bine știm că Traian Demetrescu, Gr. H. Granda și Carol Scrob au cântat câteva zeci de ani, aproape, aproape la fel. Și a merge și astăzi pe urmele lor, nu se chiamă oare banalitate?

Conștiința artistică, trudă și muncă — iată elementele care după umila noastră părere sunt componentele unui talent. Și acolo unde nu se află acestea, nu va fi vorba, decât teribil de greu, de poezie și de inspirație, ci în cel mai bun caz, de anemice tângurii.

Și de acestea tânăra noastră poezie nu mai are nevoie! Scriu și astăzi, ca și în atâtea alte dăți, pentru tine, dărz și izolat prieten, care-ți făurești poeziile cu sânge, și ție smulgi din carne, ca să însângerezi cu ele o blată pagină de ziar sau de revistă. Pentru tine scriu, și ție îți mulțumesc din adâncul inimii pentru bucuria ce-o am când aerul nou al talentului mi se arată din fiecă plic.

Dar scriu și pentru tine, firav versificator, și te rog să mă ierți dacă am îndrăsnit să pun în față universul aceluia de care aminteam, cu palidele umbre care deabia se bănuiesc. Nu-mi plac antițelezele, dar iubesc poezia și așa se explică rândurile de mai sus; nu ne îndoiim că împreună cu noi mulți alții gândesc la fel.

Acelora le spunem un cuvânt de totală frăție întrun ideal.

ȘTEFAN BACIU

N. B. Manuscrisele se trimit la redacție, menționându-se pe plic: pentru Ștefan Baciu. Și răspunsurile: Ambrozie D.; Altele: George P.; Da. Fl. L.; Idem. Pușcariu G. N.; Nu, Florin Gug.; Altele.

Cronica literară

S. MEHEDINȚI-SOVEJA:

Creștinismul românesc,

caracterizarea etnografică a poporului român

In această carte recentă a d-lui prof. S. Mehedinți-Soveja, citim următoarele considerații în legătură cu creștinismul lui Dante: „Din cauza simbolismelor sale teologice-metafizice și a preocupărilor politice în atâtea scene din Infern, poetul florentin a fost asemănat cu o hienă care face poezie printre morminte”. Se înțelege, o astfel de caracterizare este brutală și prin urmare lipsită de măsura dreptății.

Dacă avea atitudinea de hienă, n'ar fi fost în stare să scrie o poemă cu atâtea frumuseți, ca „Divina”, și nici n'ar fi dus o viață atât de mândră și plină de jertfe. Dar nu este mai puțin adevărat că nici prea multă iubire creștină n'a arătat a prigul ghibelin față de adversarii săi. Iubirea lui a fost „mai mult din cap decât din inimă”; mai mult teologică, decât evanghelică. Nu i-o spune asta nici Nietzsche, nici alt strein, ci un italian contemporan care, pe lângă „Viața lui Iisus”, a scris și „Viața lui Dante”, afirmând din capul locului că autorul operii „Divina Comedia” nu poate fi înțeles decât de cineva care întrunește aceste trei condiții: să fie italian, apoi florentin, și pe deasupra să fie el însuși poet”.

Lectorul a înțeles, bănuim, că autorul care a asemănat pe Dante cu o „hienă care face poezie printre morminte”, este Frederic Nietzsche, iar italianul contemporan, a cărui opinie despre iubirea din cap a poetului, o citează d. prof. Mehedinți este Giovanni Papini. Rostul acestor relații privitoare la opinii și autori streini, într-o carte despre „creștinismul românesc” este, firește, de a deschide, prin comparație, discuția asupra situației dela notă D. prof. Mehedinți, spune: „Întâmplarea aceasta poate servi ca orientare și pentru Români. După ce am cunoscut creștinismul „din inimă” al străbunilor noștri, — confirmare firească a evlaviei Daclor, — ar fi o mare greșală să ne orientăm acum după creștinismul „din cap”, adică, mai exact din călmă, adică al celor care fac teologie pe veresie. După cum unii ticlușci o teologie verbală, interpretând în chipul cel mai ipotetic viața sufletească a poporului nostru, și se desfată în adevărate „saturmăli de cuvinte”, tot așa și alții au început să facă exerciții verbale, cu privire la teologie. Să nădăjduim însă, spre cinstea Bisericii și sănătatea literaturii române, că astfel de rătăcirii nu vor dura mult. Simțul religios al poporului nostru, ca și cel estetic, este atât de fin, încât orice notă falsă se simte repede, ca o disonanță în cântare și o pată pe un tablou. Nu e nevoie de schimonoseli stilistici spre a scrie cinstit teologie” (pag. 202).

Prin urmare, este clar. Dante a făcut teologie din cap, deoarece „prea multă iubire creștină n'a arătat a prigul ghibelin față de adversarii săi, iubirea lui a fost mai mult din cap, decât din inimă, mai mult teologică”. Luând, apoi, întâmplarea ca „orientare și pentru români”, autorul observă că la noi sunt unii care „fac teologie pe veresie... ticlușci o filosofie verbală”. „au început să facă exerciții verbale ou privire la teologie”. A-

poi autorul trage concluzii: „să nădăjduim pentru sănătatea literaturii române, că astfel de rătăcirii nu vor dura mult... Nu e nevoie de schimonoseli stilistici, pentru a scrie cinstit teologie”. Lăsăm lectorului puțința să remarce dacă argumentația silogistică a autorului este valabilă. Pentru că, dacă Divina Comedie servește ca punct de plecare spre a conchide silogistic, despre creștinismul „din cap”, că „nu e nevoie de schimonoseli stilistici pentru a scrie cinstit teologie”, deducem cu necesitate că aceste „schimonoseli stilistici se află în Divina Comedie. Este posibil ca autorul român să nu fi gândit aceasta despre Dante.

Totuși lucrul este afirmat, căci implicația logică nu se poate suprima. Ceeace ne interesează pe noi este însă un alt aspect al problemei, în legătură cu preocuparea despre „creștinismul românesc”. Ca să stabilească vina de „teologie din cap” a lui Dante, autorul invocă argumentul că „prea multă iubire creștină n'a arătat a prigul ghibelin față de adversarii săi”. Iată punctul esențial al problemei. Când d. prof. Mehedinți afirmă că Dante a fost aprig față de adversarii, d-sa se referă, desigur, la modul cum i-a descris poetul în Infern. Or, declarând lipsă de iubire creștină, această situație în infern, autorul român afirmă implicit că descrierea diverselor personaje damnate, este o invenție poetică a lui Dante, că opera sa aparține, deci, modului de a scrie pe care îl numim ficțiune literară. Nu încapem îndoielă că aceasta trebuie să fie părerea despre „o poemă cu atâtea frumuseți ca „Divina”.

Dacă într'adevăr, lucrurile ar sta astfel, dacă poema s'ar reduce la descripție fictivă, cu „frumuseți născocite, și nimic mai mult, atunci acuzarea de „teologie din cap” ar fi îndreptățită... Pentru a realiza o poemă, cu oricât talent literar, nu este nevoie, și poate nici nu este permis, să imaginezi pe contemporanii morți sau vii, în infern... executându-și osânda veșnică... etc... Firește, discuția asupra unor astfel de lucruri este oțioasă, câtă vreme mentalitatea modernă concepe Divina Comedie ca pe o ficțiune, și nimic mai mult. Modul literar de a înțelege pe autorul creștin medieval este însă și o măsură după care gânditorul modern înțelege creștinismul. Cât se pricepe din teologia Divinei Comedii, atât se pricepe din doctrina creștină.

Teologia lui Dante nu este însă „din cap” și cu atât mai puțin „teologiile” infernului său nu sunt „născociri ale unei hiene printre morminte”. Cine tăgăduște realitatea substanțială a spiritelor din cele înfățișate de Dante, tăgăduște implicit doctrina creștină. Rămâne, firește, să demonstrăm că teologiile dantești descriu o realitate

substanțială, ceea ce, evident, nu putem întreprinde acum și aici. Vom indica, totuși, un aspect al problemei creștine care poate stârni reflecții. Ceeace ar trebui să împiedice din capul locului pe modernii, să vadă numai o ficțiune este construcția operii cu ajutorul științei numerelor. Sunt două discipline moderne, aritmetica formală și geometria în spațiu, care au servit de instrument poetului. Când spunem că au servit de instrument, nu trebuie să înțelegem însă că a fost o ingeniozitate medievală a peplu la prestigiul numerelor, spre a impresiona pe credincioși și pe necredincioși. Se ascunde în acest mod de interpretare o greșeală de viziune. Modernul vede știința numerelor în tratate diverse, scrise de specialiști cu profesie de matematicieni.

La o examinare elementară a lucrurilor, se descopere totuși că numerele ca și graful articulat, se află în facultatea fiecărui om, care vorbește și care calculează... Cele patru operații ale aritmeticii formale sunt egale de orice minte normală, indiferent dacă este țărăn analfabet sau savant matematician.

De aci raportul dintre vorbire și calcul, și dintre aceste două și doctrina sacră. De ce nu se întreabă autorul diverselor pledoarii ale iubirii din inimă, cum se explică faptul că bisericii îi revine sarcina de a stabili calendarul? La întocmirea calendarului se aplică, precum se știe, cea mai subtilă știință a raporturilor numerice dintre om și totalitatea fenomenelor ce se manifestă în timp și spațiu. Iată o indicație ce poate duce la a-dăncirea lucrurilor.

Memorandul a fost închis cu sigiliu și încredințat unei deputații de 300 Români, în frunte cu Ion Rațiu, care avea să-l ducă, în Mai 1892, Împăratului, la Viena.

Drumul dela Sibiu la Viena, a celor 300 de delegați, a fost făcut în plin entuziasm, cu cunoș-

tința dreptului în ajunul unei mari cuceriri. Din prima zi a sosirii lor la Viena, Doctorul Rațiu s'a prezentat la cancelaria împărătească pentru a se înscrie cu cei 299 de tovarăși în audiență. Apoi, mulțumit, cu inima întinerită, gândindu-se dinainte la zilele luminoase ale neamului românesc în viitor, aștepta la Hotelul de pe Ring, răspunsul. A așteptat o zi, a așteptat două, a așteptat mai multe

Impăratul e ocupat. Impăratul a plecat. Impăratul e obosit, Impăratul e suferind. Și iar Impăratul e ocupat.

Acum treceau săptămâni, nu mai treceau zile. Amânări, ezitări, răspunsuri ocolite, începeau să întunece privirea Doctorului Rațiu și să in-

crunte frunțile delegației Române. Însfârșit într-o zi, și încă o frumoasă zi de Primăvară, a sosit răspunsul, frumos pecețuit în ceară roșie pe care se desena limpede forma vulturului cu două capete: „Împăratul refuză să primească delegațiunea română”

O mai mare umilință nici nu se putea. Ce era să facă delegațiunea Română, astfel disprețuită? Au predat Memorandul, după toate regulile legii, tot închis și pecețuit, cabinetului regal din Viena. Odată și odată, Impăratul îl va citi.

Azi însă știu că Împăratul nu l-a citit niciodată, și că acele 1284 rânduri frumos caligrafiate n'au fost niciodată de nimeni citite. Pleiuc cu memoriul, fără să fi fost desfăcut, a fost trimis la Buda-Pesta, guvernatorului. Guvernatorul a cercetat adresa cu numele trimițătorilor și văzând că e vorba de Români, nu l-a desfăcut nici el. A ghicit omul că e vorba de vreo plângere, și „singurației (?) sau pe națională s'ar fi turburat? L-a închis într'un sertar, și acolo a stat

„Nu e înfăia oară, prin traducerea în limba franceză a „Lucașului” de Mihai Eminescu, când d. Paul Lahovari face dovada că posedă o înțelegere oportuna și necesară despre schimbările pe care o cultură ca a noastră trebuie să le întreprindă în mod necesar cu altele mai bogate și de o mai îndelungată tradiție, cum este cultura franceză, cu care avem atâtea afinități firești.

Ne-au plăcut mai ales, între altele, aceste strofe descriptive, de pură vizualitate, în care apare Cătălin:

DESPRE PALTOANE

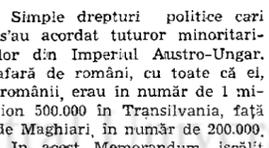
Ultimul val de frig i-a silit pe cetățeni să-și scoată paltoanele dela naftalină. Bine înțeles, unii domni au avut neplăcuta surpriză să constate că le-au rămas paltoanele prea mici, sau că le-au fost roase pe la poale în ciuda „bulinelor” de naftalină, „spaima molilor”, pe care dânsii au avut grije să le pună în buzunarele hainelor de iarnă.

Dar, înfărsit, au făcut oame-nii ce-au putut. Au mai lungit mânecile, au mai cărpit poalele. Și astfel paltoanele și-au putut face apariția pe străzile bucu-reștene.

Se întâmplă, totuși, în timpul iernii, mici drame. Chiar această discuție care-a avut loc pe strada Săradar, o vom numi: **dramatică**, deși ea apare în coloanele unei rubrici vesele.

Posesorul unui foarte frumos palton s'a întâlnit zilele acestea cu un poet tânăr care dărdăta, îmbrăcat fiind într'un prea subțire costum de vară.

— „Ce-i cu tine?... Ți-e frig?” l-a întrebat, naiv, domnul cu palton.

— „Da! Mi-e tare frig!” a oftat poetul. „Nu știu de ce nu inventează oamenii ceva gros pe care să-l poți pe tine, pentru ca să-ți țină cald”.

— „Păi asta e paltonul!” l-a informat prietenul.

— „Da? E paltonul?...” s'a mirat teribil de mult tânărul poet.

DISCREȚIE
A propos de paltoane. George Voinescu, brunetul caricaturist al nebunilor, și-a făcut zilele trecute apariția în cafenea, îmbrăcat în cunoscutul și cenușiu său demi.

După cum știți, demiul este un fel de compromis, care poate foarte bine sluji și de palton, și de pardesiu.

O tânără dudue, crezând că demiul e nou, s'a simțit datoră să-i ureze:

— „Să-ți porți sănătos demiul!”

Atunci, Voinescu disperat a dus un deget la gură și privindu-și patern demiul, a șoptit:

— „Sst! Vorbește mai încet... Să nu te audă... Că el, săracul, crede că-i palton.”

ETCETERA...

DELA BACIU CETIRE
In tânăra editură „Gorjan” a apărut, zilele acestea, interesantul roman „Anilina”, al lui Schenzinger.

Găsind volumul pe una din mesele redacției, poetul Traian Lalescu s'a interesat:

— „Ce fel de carte o fi „Anilina?”

Ghinionul a făcut ca să se afie prin redacție și poetul calamburgiu, Ștefan Baciu, care, imediat, a răspuns:

— „Păi, nu vezi? E un roman de iubire. E vorba în el de două fete: Annie și Lina!”

Promitem că acesta este ultimul calambur, al lui Baciu, pe care-l mai publicăm în rubrica noastră.

BĂTAE
La „Teatrul ComiC” se reprezintă un delicios spectacol al lui H. Nicolaidi: „Luna știe dar nu spune”.

Cum se întâmplă de obicei cu spectacolele bune, nu prea vine lume multă la această „Lună” dela Teatrul ComiC.

Nicolaidi, totuși, nu disperă. Și, ca dovadă, a și început să

se ocupe de vizitarea premieră a Teatrului său.

Un prieten, influențat de un film american, cu cowboys și cu băta, a găsit că ar fi bine să-i dea un sfat:

— „Prezintă o piesă cu băta: pe scenă!”

Imediat, Nicolaide a replicat: — „Mai bine-ăș scrie o piesă cu băta la cassa de bilete, decât pe scenă!”

PUNCT ȘI VIRGULA
COLȚUL CU EPIGRAMA
MARILENEI BODESCU

Interpreta rolului titular în „Luna știe dar nu spune”

Dacă o 'ntrebi pe Marilena De câți ani ea urcă scena, Când termină să-i adune, Luna știe, dar nu spune...

LUI ION IANCOVESCU
După premiera piesei „Orașul fără avocați”

Orașu-i fără avocați Fiindcă fugi-au consternați „Văzând că tu i-ai intrucat în pledoarii... pentru împrumut!”

JEAN MOSCOPOL

CASA BARCIANU DIN RASINARI

(Urmare din pag. 4-a)

Simple drepturi politice cari s'au acordat tuturor minoritarilor din Imperiul Austro-Ungar, afară de români, cu toate că ei, românii, erau în număr de 1 milion 500.000 în Transilvania, față de Maghiari, în număr de 200.000. In acest Memorandum, iscalit de Doctor Rațiu, Pop de Băsești, Dr. Coroian, Dr. Mihali, Trifon, Dr. Lucaei, Danil Barcianu, Rubin Patîția, Mihai Velicu, Comsa, Cristea Nicolae, Gherasim Domide, Patriciu Barbu, Suciu, scris în 1284 de rânduri, ei cereau dreptul de a vorbi limba lor românească, de a avea o școală românească, susținută cu banii lor românești.

Memorandul a fost închis cu sigiliu și încredințat unei deputații de 300 Români, în frunte cu Ion Rațiu, care avea să-l ducă, în Mai 1892, Împăratului, la Viena.

Drumul dela Sibiu la Viena, a celor 300 de delegați, a fost făcut în plin entuziasm, cu cunoș-

tința dreptului în ajunul unei mari cuceriri. Din prima zi a sosirii lor la Viena, Doctorul Rațiu s'a prezentat la cancelaria împărătească pentru a se înscrie cu cei 299 de tovarăși în audiență.

Apoi, mulțumit, cu inima întinerită, gândindu-se dinainte la zilele luminoase ale neamului românesc în viitor, aștepta la Hotelul de pe Ring, răspunsul. A așteptat o zi, a așteptat două, a așteptat mai multe

Impăratul e ocupat. Impăratul a plecat. Impăratul e obosit, Impăratul e suferind. Și iar Impăratul e ocupat.

Acum treceau săptămâni, nu mai treceau zile. Amânări, ezitări, răspunsuri ocolite, începeau să întunece privirea Doctorului Rațiu și să in-

crunte frunțile delegației Române. Însfârșit într-o zi, și încă o frumoasă zi de Primăvară, a sosit răspunsul, frumos pecețuit în ceară roșie pe care se desena limpede forma vulturului cu două capete: „Împăratul refuză să primească delegațiunea română”

O mai mare umilință nici nu se putea. Ce era să facă delegațiunea Română, astfel disprețuită? Au predat Memorandul, după toate regulile legii, tot închis și pecețuit, cabinetului regal din Viena. Odată și odată, Impăratul îl va citi.

Pentru această vină, cei 14 iscălitori ai Memorandului au fost socotiți drept „Făuritori de delicte de răscoală”, drept provocători, rebeli, agitatori, și au fost dați în judecată.

Judecarea Doctorului Danil Barcianu a venit în rând la 7 Mai 1894, la orele 8 dimineața. la Cluj, unde a fost dus cu jandar-mii, în sălile redutei orașenești, din strada Mânăsturului; Români, în 1920, au stabilit acolo Cercul Militar, iar străzii i-au spus: Strada Memorandului.

Procesul, așa cum a fost condus, a fost o parodie a dreptății. Președintele se arată de o părțire revoltătoare. Jurații însulă pe acuzată, iar aceștia și apărătorii lor sunt atacați pe străzile Clujului, de toată populația surex-citata.

Daniil Barcianu și-a luat în treaga răspundere, a afirmat totul, a confirmat dar

„neg însă, că prin fața mea „recunoscută mai sus, așa fi co-muni vreo infracțiune, fiindcă nu „conține nimic ce ar agita pe „singurației (?) sau pe naționa-lă, liști, una contra altele, sau con-chis într'un sertar, și acolo a stat

„obligatorie a legilor, fiindcă broșura menționată este numai o „petiție adresată Majestății Sale, „Iar dreptul de a petiționa îl are „ori cine”.

Condamnații au fost porniți din Cluj la Budapesta. La Budapesta au schimbat trenul. Au așteptat pe peron patru ceasuri, inconju-rați de curioși și păziți de jandarmi, au așteptat să sosească un mic tren de legătură, cu două vagoane, dintre care unul avea grați la geamuri și servea tutu-lor deținuților ce trebuiau să fie luați din Budapesta și duși la Vatz.

Condamnaților dela Cluj li s'a spus: martiri, apostoli ai națu-nii române, bărbați vrednici, luptători naționali, iubitori ai dreptății, ocrotitori ai adevăru-lui, victimele persecuției, eroi ai neamului, dar aci în casă, soțu-i li spunea „Dănuț dragă”, și toți ceilalți „tută”, și durerea pentru „tută” e nesfârșit mai fierbinte ca pentru un erou al neamului... Ajung la ultimul pachet de scrisori. Scrisori din închisoare, ornate cu schițe în creion făcute din geamul celuiui lui. Scrisori amărite, rezultatul a 3 ierni, 3 primăveri, 2 toamne, 2 veri..., în timp ce în casa de la Rășinari, în dosul ușilor zăvorâte, copilul Doctorului Dan Barcianu cân-tau:

„Nu fii mierla supărată! Nu-i robia neîncetată... Vine-o dălbă primăvară Fi-va „tata” liber tară... Poporul însă cânta „Fi-va „Lucaei” liber iară.

Și în sfârșit, o ultimă scriso-are: „Cum toate trec, au trecut și ani; mei de toamnă, și peste câteva săptămâni mă voi întoar-ce acasă”.

S'a întors. Desfac fundulița altui pachet de hârtii: Însemnări asupra activității lui culturale, întrerupte de doi ani, socoteii, programe, cheltueli cu școala copiilor, rezumate de conferințele ținute, proiecte pentru un Muzeu în Si-biu, și apoi, unul după altul două anunțuri mortuare cu late mărgini negre: unul al soției Silvia Barcianu, fiica profesorului Constantin Barcianu, și sora generalului Marcel Olteanu, moartă în 1902, al doilea, al Doctoru-lui Dan Barcianu, din Februarie 1903, câteva luni abia după moar-tea soției, doborât de durerea de a fi pierdut-o.

Leg la loc fundulița, și închid sertarul unde se păstrează atâtea bătați de inimă și atâtea zbu-cium.

„Dumnezeu să ajute Tării Mele, ca mulți copii să poată păstra cu aceeași mândrie docu-mentele scrise despre tatăl lor, mărturie sublimă a unei vieți tot atât de limpede și de pură ca un cristal.”

OLGA GRECEANU

Casa Barcianu: interior (Desen de Sonia Barcianu)

Notițe literare

„VIRTUȚILE SUFLETULUI BASARABEAN” de PETRU CAMARNESCU

Publicarea în broșură a parte a unui studiu de mică întindere: „Virtuțile sufletului basarabean” apărut în ultimul număr al Revistei Fundațiilor Regale și datorit d-lui Petru Camarnescu, se justifică prin bogăția și substanța observațiilor interesante ce cuprinde.

Autorul acestui studiu are o pregătire temeinică și o înțelegere mult exercată la cercetarea manifestărilor vieții sufletești în expresia lor socială.

Dintre „virtuțile sufletului basarabean”, pe care l-a putut cunoaște în împrejurări prielnice, datorită simpatiei pline de înțelegere prin care a știut să și-l apropie, d. Petru Camarnescu subliniază ca o trăsătură caracteristică majoră, înclinarea spre misticism. Ortodoxismul a îndeplinit pentru basarabeni aceeași funcție organizatoare, în sensul unei trainice solidarități, pe care l-au avut în alte ținuturi românești aflate sub vremelnice stăpâniri străine, conștiința latinătății sau conceptul de etnicitate. Pentru moldovenii basarabeni ca și pentru acei transnistreni creștina creștină a fost practică și înțeleasă „ca mijloc de salvare, iar nu ca armă de dominație în vremelnice”.

„HYPERION” (D'APRES M. EMINESCU) TRADUIT PAR PAUL LAHOVARI

Nu e înfăia oară, prin traducerea în limba franceză a „Lucașului” de Mihai Eminescu, când d. Paul Lahovari face dovada că posedă o înțelegere oportuna și necesară despre schimbările pe care o cultură ca a noastră trebuie să le întreprindă în mod necesar cu altele mai bogate și de o mai îndelungată tradiție, cum este cultura franceză, cu care avem atâtea afinități firești.

Ne-au plăcut mai ales, între altele, aceste strofe descriptive, de pură vizualitate, în care apare Cătălin:

— m. nic. —

Între Fi și NOAPTE

(Episod inedit)

de HENRIETTE YVONNE STAHL

Era primăvară. Soarele cald. Ana își auzea pasul sunând deslușit pe caldărâm. Se simțea ușoară, diafană, fără importanță. Pe strada pustie pasul ei avea ceva nostalgic, umbriet de pasăre așezată pe picioare înalte și subțiri, purtat pe liniștea unui câmp trist și gol. Alături de Ana, Lucia Stavri, mama ei, umbla tăcută, liniștită.

Strada era pustie. Totul învăluit într-o lumină rară, și clipele plutind în aerul blând, se opreau locului, neștiind încotro să plece. Orașul era mort.

„Astea sunt uniforme nemțești”, își spunea Ana ca o încercare, dar nu mai simțea nimic ca și cum durerea, prin acuitatea ei dela început, s'ar fi tocit. Știa că odată oamenii aceștia străini vor pleca, dar timpul trecea atât de greu, încât părea nemșcat. De aproape doi ani, orașul murise... aproape doi ani de când războiul începuse, de când fiecare gest era provizoriu, făcut numai ca să macine clipele.

De câtva timp Ana simțea o revoltă mocnind împotriva zilelor cari treceau fără să aducă nimic, fără să cuprindă nimic, decât numai și numai aceeași așteptare obositoare.

Acum mergea cu mama ei la dentist, o plictiseală, apoi altă plictiseală, se va reîntoarce acasă unde o aștepta profesoara, domnișoara Horniman's, cum îi spunea Ana din pricina unei cutii de ceai Horniman's de care profesoara nu se despărțea niciodată și în care aduna de pe la eleve zahăr, cafea sau alte delicatose greu de găsit în timpul ocupației. Și Anei îi era groază de femeia aceasta săracă, nemăritată, nemorocită, urită, cu ochii veșnic plini de lacrimi, cu glasul monoton. Știa că lângă ea i se va face somn, intolerabil somn, cu pleoape din ce în ce mai grele cari nu pot fi reținute deschise cu cazna întregului trup.

— Ce ai? o întreba inevitabil domnișoara.

— Sunt... obosită.
— Intotdeauna ești obosită.
— Am umblat mult pe jos.

Aci profesoara suspina.
— Da, e greu fără tramvaie! Eu care trebuie să alerg toată ziua pe jos, la eleve!

Și Ana își da seama că ar fi vrut să vadă un surâz de lumină pe fața aceea, dar nu din milă ci numai pentru că îi era ei prea greu să stea atâtea ceasuri pe săptămână închisă în odaia de această ființă făcută parcă din cenușă. Se plictisea cu ea peste măsură, până la exasperare.

— ...logaritm de... logaritm...

La colțul ochilor profesoara are cute mărunte cari se încrețesc când încearcă să surâdă. Totuși domnișoara Horniman's nu s'a fardat niciodată. Nici mama domnișoarei Horniman's nu s'a pudrat niciodată. Despre lucrul acesta domnișoara Horniman's vorbește ca și cum ar constitui semnele unui blazon familial.

— Te uiți la mine ca și când nu m'ai mai fi văzut!

— Niciodată nu ai vrut să te măriti, domnișoară? a întrebat-o Ana într-o zi, nemai putându-se stăpâni.

Domnișoara a tresărit.
— Nu... nu m'am hotărât niciodată... până acum...

— Dece?
— Dacă ar fi cel puțin timpuri normale... să nu alerg așa toată ziua pentru o pâine...

Și domnișoara a început să plângă. Asta înseamnă că lecția a luat sfârșit, căci altfel, oricât de anormal ar fi timpurile, domnișoara Horniman's n'ar scurta din lecție cu plănsul.

Lucia Stavri și Ana ajunseră în fața casei dentistului, intrară în salonul de așteptare și se așezară făcute pe canapeaua cea mare de piele a încăperii. Întunerecul și răcoarea odăii erau plăcute. Lucia Stavri luă de pe masă gazeta „Lumina” și alte câteva ziare nemțești. Citea cu atenție. Ana îi vedea fața apăsată asupra gazetei. Obrazul ei cuprindea o liniște resemnată. În părul castaniu, o șuviță de păr alb curat așeza o podoabă curioasă. Întreaga ei ființă avea ceva îngrijit, ponderat, cinstit. Părea hotărâtă să fie răbdătoare. Câteodată Ana, privind-o, își da seama că suferise în aști doi ani de război, de despărțire. O tristețe, o oboseală își așezase semnele pe orice trăsătură, pe orice surâs. Ar fi vrut să o ajute dar nu găsea nici un cuvânt, nici un gest exterior, numai o căldură dureroasă în suflet și imediat redeschisă grija imensă pentru tatăl ei dela care, de când plecase, nu mai avusese nicio veste. Și aci tot numai așteptare, resemnare, nemșcare...

Acum, în odaia asta rece și întunecoasă vedea în jurul ei aceeași oameni ca întotdeauna, aceleași fețe posomorite, cari stau plictisiți. Timpul trecea încet. Și deodată Ana simți o revoltă, o furie. Cu violență, dori o schimbare, ceva care să strice monotonia în care i se părea că se mișcă inutil. Se simți atât de tristă de povara acestor gânduri, încât lacrimi îi umplură ochii. Toate lucrurile erau grele, încete, plic-

toitoare. Nimic nu avea viață, sens, bucurie.

Deprimată, obosită își apăsă tare și îndelung ochii cu vârful degetelor reci ca să potolească arsura lacrimilor reținute.

„Am început să semăn cu domnișoara Horniman's, își spuse, am să bătăi petru orice”; dar în gând nu era surâs, ci tot numai revotă inutilă.

Rămase însă așa multă vreme.

Când privi din nou în odaie, văzu lângă ușa care deschidea spre odaia de lucru a doctorului așezată pe un scaun, o ființă care îi păru extraordinară. Niciodată nu văzuse o asemenea față. Totul era străni, într'atât încât Ana

— Mamă, murmură către Lucia Stavri.

— Da.
— Spune-mi, șopti Ana abea respirând, domnișoara de acolo e foarte frumoasă, nu?

Lucia Stavri privi cu mare atenție spre ființa arătată. Se întoarse apoi discret către Ana și îi spuse cu aceeași șoptă catifelată:

— Da, foarte frumoasă, dar mai ales stranie.

Niciodată Ana nu bănuise că poate exista o asemenea față și mai ales o atât de supranaturală privire.

Părul ei era bogat, negru, cu reflexe arămii, ca acelea ale lemnului de vio-

rămase înmărmurită, cu privirea le-

gată.
Fața aceea părea de ivoriu mat și parcă transparent, ochii verzi, palizi și ei, aveau semănătatea disprețuitoare și liniștită a animalelor sălbatice prinse în cușcă. Clipeau rar, iar pleoapele aplecându-se peste imensitatea privirii, păreau conștiente de valoarea mișcărilor lor.

Privirea aceea, oprită asupra Anei, nemșcată, fixă, părea cuprinsă parcă de un gând unic, îndepărtat și etern.

Ana primi drept în ochi privirea verde. Inima îi bătu mai repede. Dar privirea imediat se depărta cu o mișcare liniștită și indiferentă. Totul se potoli ca seara odată cu apusul soarelui.

Ana se simți turburată.

loncel. Un păr tăiat scurt, ondulat, extraordinar de frumos.

Mai târziu, încet, înălță pleoapele, căută în jurul ei și privirea aceea se așeză iar asupra ochilor Anei care o aștepta. Era înțelegere și chemare parcă...

Privirea Anei se oferi întreagă celorlalte priviri și un val de sânge care purta bucurie i se urcă în obraz... O mare neliniște o cuprinsese. Știa, era sigură că trebuie să facă ceva pentru a se apropia de ființa aceea. După câteva clipe, mașinal, o întrebă pe Lucia Stavri, aplecându-se până a-i atinge urechea:

— Mă lași să o întreb la ce coafor merge? Mi-ar plăcea să fiu pieptănată ca dansa.

— Lucia Stavri o privi cu uimire.

= Fragment =

- Pe un album -

Recunoaște-mă; l-am transcris pentru tine.

„Patru zile de când sunt aici. Singur, ca 'ntr'o temă romantică, Faptul de-a fi găzduit la Măndăstire n'are decât să accentueze nota.

Munții se lasă mai mult ghiciți. Mai ales în Est. Perdelele de ploaie îi acoperă mai toată vremea, și când — pentru scurtă durată — norii fug pe ighiabilul văii, pe acolo pe unde șerpuesc și șoseaua, cei care au mai rămas se strâng în sublime valuri de ireal, sărănțușii de colții mai-iestoși ai vârjurilor.

La câțiva zeci de metri doar este satul — dar n'am apucat încă să mă duc până acolo. Este atât de odihnitor să stai în jilțul din balcon, să privești la micile chilii de dincolo de grădiniță, la Părintele Miron care coase de zor la comanacele călugărilor. În șopronul de lângă odaie, Fratele Grigore îngrijește de-o fierțură pentru cind.

Liniște... Liniște.
Azi noapte am cântat cucu-veae. Le-am ascultat cu aceiași plăcere din copilărie, când trecea pe insoritele străzi ale orașului, flașnetarul.

— Cucu-veau; cucu-veau!
Altădată, poate mi s'ar fi părut și mie cântul ăsta, în noapte, sinistru — acum, însă, mi se pare minunat, poetic. Într'atât, încât pot să-l înțeleg ce l-a determinat pe Edgar Poe să-și aleagă în fioroa-

sai și celebră poezie corbul. (Aceasta îți dă un sentiment de silă, de amară scârbă — pe când cucu-veaua te cheamă 'n noapte, întocmai ca'n vrajă, ursitoarele.

— Cucu-veau; cucu-veau!... Cântul ei este prohodul zilei care a trecut și invocă somnului, visului, zeilor...

— Cucu-veau; cucu-veau!... Splendidă rugă'n noapte... Plouă, însă, rece și urât.

Streășinele s'au adunat în sobor de cobe pentru moarte Ploaia asta atât de discordantă!...

Ași vrea să fie soare, Atunci, însă așa colinda pe munți. N'ași mai scrie. De fapt, scrisul nu are nici o importanță. Chiar cred că voi rupe paginile astea — ori n'am să-ți mai înapoiez albumul.

Altul mi-a fost sufletul când și l-am cerut.

Participasem amândoi la o după masă stupidă. Fumaseam, fiindcă altceva n'aveam ce face; toată vremea minunându-mă cum M. nu plesnește de bogăția argumentelor într-o mereu neinteresantă pentru mine discuție. Seara și-am și spus părerea mea cinstită pentru ceace se întâmplase. Dar, ca totdeauna, au fost lucruri pe care nu și le-am putut spune, pe care mă gândisem să și le scriu aici. Acum, însă, aș renunța la orice mărturisire.

Ași vrea să stau locului, nemșcat zile 'ntregi. Să nu mă mai sbucium de nimic, să nu

mai știu nimic. Să dorm mereu...

Un prieten îmi făcea, cu câțiva ani în urmă, o teorie asupra fericirii: — „Omul, pentru a fi fericit, trebuie să aibă bani mulți. Va cheltui din ei și va obține fericirea. Nu totală. Sunt culmi pentru care dacă ai sacrificia toți arginții și tot nu le-ai putea atinge. Și totuși, îți rămâne o singură dar mare posibilitate: somnul. Visând, trăiești atâtea...”

La ce toate astea?

Un pasagiu de dreptul i-

nutil.
Dar câte lucruri nu sunt inutile din ceace facem acum? Insuși faptul de-a trăi este atât de plictisitor. Viața asta cu posibilități de evadare doar în propria-ți fantezie și totalmente interzise exteriorului.

Fără realizarea faptică, o biectivă, a eului din cauza permanentului conflict cu legiurile și, mai ales, prejudecățile sociale. Te supără într'atât încât, deseori te ispiteste a renunța să mai trăiești. Ești doritor de-a pleca dincolo de azi, de aici. Dincolo — cum îmi place să spun — în Impărăția Marelor Întrebări și tot atât de Marelor Tăceri.

Există o bucurie în a dispune de tine.

O bucurie care merge până la delir atunci când îți îngădui să-ți ridici viața singur. (A nu se confunda cu banale și idioate sinucideri din cine

— Bine înțeles, faci cum vrei, dar ce idee!

Ana rămase locului. Inima îi bătea repede. Li era necaz că se simțea atât de timidă.

„Nu are de ce să se supere” se gândi, dar rămase tot nemșcată. Vedea acelaș du-te vino tăcut al clienților care îi arăta că timpul trece...

Mai târziu, când se sculă și merse către ființa aceea, o făcu fără să-și deese seama, cu mișcări inconștiente ameteite, ca sub o poruncă.

Cu cât se apropia, privirea aceea i se părea că se schimbă, mai palidă, din ce în ce, cu transparențe lichide, ireale.

— Dacă nu supăr, șopti Ana, aș vrea să știu adresa coaforului dumitale... dacă nu supăr...

Glasul îi tremura ușor.

Ana simți așezarea unei mâni reci și ușoare pe mâna ei. Răceala aceea i se urcă pe braț și alumecă apoi dealungul întregului corp ca un fior. Mâna nu se mai mișca. Părea că pătrunde în întreaga făptură a Anei și Ana se simți aproape de ființa aceea, aproape cum nimeni nu i-a mai fost vreodată.

— Cu plăcere, răspunse un glas.

Dacă vrei, o să mergem împreună... zilele astea.

Mâna se depărta, dar pe locul unde fusese rămase o răcoare ușoară și blândă ca urma unei sărutări.

— Mulțumesc, șopti Ana și privirea i se furișă spre pământ. Se simțea profund induiosată. Un elan generos o înălța spre orice sacrificiu.

— Am eu grije. Îți voi spune. Mergem amândouă, mai șopti glasul.

— Mulțumesc.

Ana se îndepărta. Se întoarse la locul ei. Mama ei o privi întrebătoare.

— Ți-a dat adresa?

— O să meargă cu mine... a spus.

— Da? Și când?

Glasul Luciei Stavri se făcuse aspru, rece.

— Zilele astea... O să-mi spue ea.

Lucia Stavri nu putu reține un surâs în colțul buzelor. Ana se așeză lângă ea, liniștită. Fiecare trăsătură cuprindea o încredere proaspătă, aprigă, de fruct crud.

Dar Ana înțelese din glasul mamei ei tot ce găndea. Văzuse privirea ei cercetătoare așezată asupra ei, neliniștită, și apoi ael surâs ușor ironic, dar în Ana triumfă o victorie, o certitudine. Simțea încă atingerea aceleea așezată pe mâna ei, răcoarea rămasă ca în urma unei sărutări și în sufletul ei a-aceeași căldură gata de-a se jertfi întreagă. Clipa fusese clară. Niciodată nu o va uita. O exaltată bucurie îi umplu sufletul, dar temându-se de paza mamei ei, care sta alături, rămase nemșcată.

Câteva minute mai târziu, ființa aceea dispăru în odaia de consultații. Ușa se închise în urma ei.

Atență. Ana auzi din odaia de lucru un răs tăios, scurt și grav totdeodată. Răsul se înălță de câteva ori după pauze lungi, identice, ca o frază repetată pe de rost, repetată mecanic o-câteori era nevoe. Răsul trist avea o rezonanță metalică și se oprea brusca ca vibrațiile unor coarde atinse cu mâna.

Ușa se deschise și în cadrul ei ființa aceea reapăru. Cand trecu pe lângă Ana, privirea ei verde alumecă spre ea ca o mângăiere. Plecă. Pasul ei era lin, armonios, aerian.

Ana intră cu mama ei în sala de consultații. Aci era liniște. Se auzea numai din timp în timp instrumentele lovindu-se de masa de sticlă. Ana nu se mai putu stăpâni și întrebă brusca: — Domnule doctor, cine este domnișoara care a plecat acum de aci?

— Domnișoara Marta Veniamin Vrânceni.

— E foarte stranie, spuse Lucia Stavri. Stă în București?

— În ultimii ani a stat la Predeal.

— Bolnavă?

— Poate. Plămâni, se spunea. Eu aș crede nervii. Dealtfel, de o inteligență uimitoare, sculptoare, originală.

— Cu ce se ocupă?

— Foarte contuz lucru! A studiat pianul la Leipzig... iar acum, mi s'a spus, mama ei mi-a spus, că vrea să termine liceul, pe care îl întrerupsese, și să facă medicina.

— Câți ani are? întrebă Ana care ascultase cu aviditate.

— Douăzeci, douăzeci și doi poate.

— Și... în ce clasă e?

— Nu știu. Fleacuri. Cum o să stea să învețe să dea examene când, acum câteva luni chiar, când a venit adusă de mama ei la mine, nu umbla pe jos și nu voia să dea mâna cu nimeni.

Niciodată nu întinde mâna nimănui. Și azi încă, gestul o costă un efort vizibil și, dacă poate, îl evită.

— Pentru ce nu dă mâna cu nimeni? Se miră Lucia Stavri.

— Ceva nervos, mi-a spus mama ei. S'ar fi surmenat cu pianul și de atunci a rămas așa.

— E de familie bună?

— Mama ei pare foarte simplă. Fată de preot din Brăila. Tatăl domnișoarei Vrânceni e cunoscut în anume cercuri politice... liberale... Probabil, sunt și foarte bogăți. Ea însă, fata, e de o originalitate neobișnuită.

— Da, se vede.

În timp ce doctorul lucra, Ana se plecă cu hotărâre asupra caetului unde erau scrise vizitele și văzu numele Martei Vrânceni însemnat pentru Joi; iar la plecare, când doctorul le dete oră pentru ziua de Vineri, Ana spuse: — Vineri... vine domnișoara la lecție...

În glas avea sfială. Li era rușine că minte.

— Atunci, Joi?

— Da.

— Eu însă, spuse Lucia Stavri, dacă se poate aș veni tot Vineri. Joi sunt ocupată.

— Bine, rămâne așa: domnișoara Joi, dumneavoastră Vineri. Ora ca deobi-ci, aceeași.

În hall, așezându-și pălăria, Ana se uită cu o atenție violentă în oglindă. Era parcă prima dată că se vedea, total conștientă de prezența ei, ea, Ana. Orice se va întâmpla în viață, ea nu va fi niciodată altceva decât ea, petoetluită cu ochii, gâtul, părul, umerii ei.

Își va purta trupul acela viața întreaga. Vopseli, farduri, haine, sănătate, emoții, vârstă, nu vor fi decât lucruri secundare, lucruri de suprafață, cari nu vor putea schimba niciodată ceace există și se numea Ana, așa cum, între o caricatură și un portret ori cât de flatat, recunoști pe acelaș om, unul și acelaș, imuabil. Efortul de-a se întrece pe sine, de-a căuta ceva exterior, chiar dacă efortul s'ar fi întins pe timp de o viață și ar fi consumat puteri supraomenești, nu va reuși oare să depășească granițele trupului care o contura?

Ana avu o mișcare de-a se strânge de-a se feri. Purta parcă povara devenită deodată conștientă a întregii ei vieți.

— Ana, nu vii? întrebă Lucia Stavri.

— Imediat, mamă.

În minte nu avea nici un fel de gând. Se trezi mai târziu când trecu pe străzi cunoscute și, înainte de-a găsi firul gândurilor, știu că se întâmplase ceva însemnat. Apoi, îi răsăriră în minte ochii aceea de lumină verde a Martei Veniamin Vrânceni.

Abea acum își da seama cât de palidă era fața aceea. Fruntea îngustă, ca a statulilor egiptene, — gândire concentrată și fatală, — era subliniată violent de dunga sprâncenelor subțiri și destinse apoi în lături ca aripele păsărilor în zbor... Marta.

Din romanul sub tipar, la „Editura Contemporană”.

EUGENIU V. HARALAMBIE